

veitst þú?

Í DAG

BETRI VIÐ 14 DAGA-
ENN VIÐ VIKULON

Tað er líkt til, at arbeidarar í flestu londum nú fara undir lönut-gjöldan eftir nýggjum reglum. Tað visir seg, at arbeidarar sum heild fáa betur at fáa lönina útgjaldnað 14. hvønn dag, heldur enn einaferð um vikuna, og tað er óvíst um ikki henda skipan kemur uppi lönarskattmála donsku arbeidaranna longu nú.

Spurningurin er so, hvortir fyrimunirnir eru. Her skulu vit nevna, at verksmiðja í Danmark hevur roknað út, at kostnaðurin av lönarhók-hældinum vil fara niður við 40 pst. um hetta verður framt.

Ein annar fyrimunur er, at uppsparing arbeidaranna eisini verður stórri, og tað hevur so aftur alstóran týdning fyri landshusarhaldið. Lönarvúrskiptini í teimum ymiskum londunum eru annars ógvuliga ymisk.

I Sveits fáa arbeidararnir lönina útgjaldnað einaferð um mánaðin. Í Tysklandi fáa bert 46 pst. av arbeidarunum vikuløn, 25 pst. fáa lön hvønn 10. ella hvønn 14. dag og 29 pst. fáa mánaðaløn.

Eftir teimum hagfrøðsligu tølum, ið eru til skjals, tykist prógvað, at allir partar hava fyrimunir av meira langfréistaðum lönarútgjaldingum

SOSIALURIN viðmerkingar

KONGSJÖRDIN. Tað var ikki hássini sum folkaflokkurin og tjóðveldið vóru grannir og kappast um at yvirtaka kongsjörðina. Nú hevur hetta sjálvandi ongan praktískan týdning. So leingi jarðskjapin er hin sama. Tað var ikki fyr, at bota um landsbúnaðarviður-skiftini flokkarnir vildu fremja hesa yvirtøku; men sum vant æsupernationalismann, ið var bakgrundin. Vildu teir jarðbrúkinum hita besta, høvdu teir sjálvandi havt lagt alt væl til rættis, gjørt

nýggja jarðfóggjapúr, syrgt fyri í-læggjngum, gjørt aðrar neyðugar fyriskiptir o. s. fr. — og síðan framt yvirtøkuna.

Men teir gjördu einki av hesum og grúva. Hæystu at hetta var eitt slíkt bragd, at bert teir veittra við tomum frásømu um «kongsjörð-mia», ið nú aftur er á foroyiskum hondum, kunnu teir ærkinla veika veljarasalar til í blíðni at geva teim um takkar-ótkvøðu fyri hesa einki-sgandi yvirtøku.

Men tað er ikki mold í eyguni, foroyiska búnaðarmanninum torv ar, tað er mold til dyrkingar og framleiðslu — hetta verður hann at leggja sær í geyma og ikki rakstráttur folkaflokks- og tjóðveldismanna.



TAÐ ER VERULEIKI

AT eina hevur verið fátí hjá teim-um gomlu í ellisheiminum og óorrum treingandi á pleiheim-um, sjálvt um eisini hesi hava ymiskir fyri neyðini til egið brúki; men at bót verður upp á hetta brek við sosiallegni, ið vissast teimum 32 kr. um mánaðin — ein peringahædd, ið nú er hekk-að til 53 kr. um mánaðin.

UTHEIMURIN

AT VERA aðalskrivari hjá Sam-eindu Tjóðunum er ómöguligasta arbeiði í heiminum, segði Trygve Lie, tá hann fór úr starvinum í 1953, og Dag Hammerskjöld tók við. Lie legði starvið frá sær, tá hann í heil trí ár var settur til viks av Sovjetsamveldinum og var harðfá alöpin av russum - hevndin fyr, at hann setti í verk Koreu-tiltøkini í juni 1950.

Vildi Hammerskjöld fáa eina málarið viðferð? Ein sammeting av hesum annars heilt ójovnum monnum gav ikki so heilt líðar vónir. Lie, hesin dynamisk og stríðsfísi politikarinn frá Noreg, ið var upp í Atlantssamgonguni, var sterkur í sínum meiningum, sum fyrr ella seinni máttu geva seg til kennar í einum felagsskapi, har sundurlynd-íð var eins stórt og tann heimurin, felagsskapurin umboað. Hammerskjöld, hesin framúrskarandi em-bætismáðurin frá tí uttanveltaða Svørík, tyktist hava aðrar mögu-leikar.

Óg to — tá hann í siev ár hevði siglt hetta vandamikla hav, strand-aði hann, á somu skerum sum Trygve Lie. Sovjet hevði vent hon-um bakíð, og hann var bert fyril-bils tikn í náði, tá deyðin so bráðl-iga hevði boð eftir honum.

Trygve Lie segði verulga frá lagnu Hammerskjólðs í einum av sínum stóstu røðum í ST, har hann m. a. tók soleiðis til:

«Sovjet og tess sameindu hava fort e'n politikk, sum grovliga og vassliga ikki bert hevur lagt trýst á meg, men eisini vil gera tó mótt-øllum aðalskrivarum í fræðingum, sum v'ð et geru sína skyldu og ganga eftir sáttmálanum koma illa í ógn við Sovjet...»

Hvi tað gekst Hammerskjöld á sama hátt, fær ein at vita úr bók-i hjá Josep Lash — amerikani-manni, ið sera forvitinsliga hevur lýst liv og lagnu Hammerskjólðs.

Hetta er e'ingin minningarbók, tí megnparturin er skrivnaður, meðan Hammerskjöld enn var á lívi.

Hon sleig gjølliga frá nórønnum Hammerskjöld, hansara framúr-skanandi arbeiði sum verjari av tí ótrygga friðinum í heiminum.

Hann greiðir frá uppruna Ham-merskjólðs, hansara virki sum stjóri í svenska figgiarmálaráðnum og serstakliga hansara lut í stovnanini av OEEC í Paris.

Tað var eitt sindur torført rættu-lega at koma at kenna Hammerskjöld, hann var ógífur og ein ein-búgi av náttúr og verumáta, var framúr gloggur, miðvisur í sínum arbeiði og tótt arbeiðssevni sum fáur.

Ongatíð leikaði so á, at Ham-merskjöld ikki var fyri seg sjálvan ein tíma um dagin — ein tíma um dagin — ein tíma, ið hann nýtti til góðan skaldsøgnslund.

Einaferð var hann saman við Elisabeth drottning í Onglandi, spundi hon hann, hvi hann ikki fekk sær e'na konu. Hann svaraði, at hann hevði sæð mammu sína havt tað so ringt av pápanum, (hann var svenskur forsætisráð-harri), tí hann var so ofta burtur-staddur frá heiminum, at hann hevði í sjálvur ongan hug at bjóða e'ni kvinnu eitt slíkt liv.

I bókini fær ein heldur varhugan av, at Hammerskjöld so fullkomu-liga tók sær av arbeiði sínum, at har var einki hjartarúm til avlops. Sjálvandi kom hann til alment veitsluhald, har tað var átrokandi neyðugt; men honum dámdi ikki at vera bundin av teimum almennu reglum, ið gáðu undir slíkum veitslum. I heim hansara í New York komu embætismenn, send-menn og tilfíkir frægir harrar ikki, nei, t-ð var heldur fólk frá skald-a-ella, tónalæsiheimum.

Stóra blaðið «Time» skrívði einaferð um hann, at hann var sundurlemjandi ópersónlur, men sjálvur segði hann: «Livid er best, tá ein í øllum lutum kann tæna sínum landi og mannaættini.»

Tað var mannaætti ni hann kom at tæna, tá hann gjordist óvasti em-bætismaður heimsins. Hesi boð komu honum heilt óvantað, men hann smæddst ikki at taka við hesi óvurstu brúð, ið Trygve Lie var hokndur undir.

Leingi høvdu menn talað um hetta val. Leingi vardi tí Sovjet rættuliga tók undir, men gjordi tað

kortini frá tí sjónarmiði, at Svø-rikk var uttanveltað.

I hesum sambandi skrívad Lash, at Trygve Lie var harðrøndur mótt-øðumáður av vali Hammerskjólðs, at sviin ikki fór at taka fullu á-

byrgdina í avgerandi løtum fyr, ikki at mata burtur nakað av grund arlagnum fyr uttanveltaðu stóðu Svøríkis.

Ongland og Frankariki dámdu ikki avgerandi stóður Trygve Lies, meðan hann var betri lýddur av USA.

Taf onglendigtar og franskmenn gingu við til valið av Hammer-skjöld, var tað serstakliga orsakað av hargara dygdargóðu arbeiði í OEEC í Paris og hansara ótroytli-ga samráðingarevni.

Um hesi bæði vestanveldini og Sovjet vóu við Hammerskjöld sum einum avgreiðslumanni, ið ikki vildi gera meira við málini, um tey vóru hannað í tryggdarøðum ella aðrastaðni av ilsenju ella sýtingar-rætti, so komu tey at ásanna, at so varð ikki. Brátt kom tí sjóndur, at hann vildi okja um valið aðalskriv-arans, Longu í 1954 — undir sam-ráðingunum við Pekingstjórnina visti Hammerskjöld, at hann sjálv-ur tók sær avgerðarrættið í hendi, bert hann visti, at hetta tænti fríð-inum og tryggleikanum í heiminum.

Var vandi á ferð, og hann helt seg kunna avrka nakað, var hann á staðnum — hann vildi fyrirbyrgja offrið allastaðni, har offriðarløgar kyknaðu upp. At enda víðurkendt bæði trygdarráðið og aðalfundurin hesi evni Hammerskjólðs, og hildu tey seg einki kunna gera, logdu tey ábyrgdina á herðar hansara og fótu hann fara til verka.

Veruliga eydnadist tað honum at basa loðum, ið lættliga kundu havt endað í einum stórum heimsbrandi. Hetta hendi í árunum 1956-59. Sjálvur tók hann sær av ævispurningum í Libanon, Jordan, Laos og ikki minst í Gaza, har tað eydnaðst honum og tað á fyrsta sinni í søgu ST's at fáa í lag eina alheimsverju av landamarknum millum figgindaðnd — Israel og Sameinda arabiska lýðveldið. Tó i orgun av hesum máliðum roknaði Hammerskjöld við eina endiløgar loysn, tí sum hann segði: «Vt mugu grøva fram at loysnini. Tíð-in er hin stóri bekkin, og at royna at v'ina tíð er betri enn at skunda sær fram móti eina v'apnaðari upp-gerð.»

Arbeiðsháttur hansara var bert hin e'ni samráðing. I 1957 varð Hammerskjöld aftur-valdur til aðalskrivara. Heimurin varnaði, at virki hansara hevði verið av alstórum týdningi, og á einari samkomu varð hann neyður heimsins uttanríkisráðharri. Sjálvur royndi hann framvegis at okja um valið aðalskrivans, tí sum hann segði, skulð tað vist seg, at óvantað brek eru í ST-sáttmálanum, er tað avgerandi neyðugt, at onkur stovnur er tilseðar at taka sær av átrokandi málum í einari slíkari stóðu.

Sjónarmið Hammerskjólðs um

aðalskrivarastarvið fullu ikki í góða jórð í Sovjet, sum longu hevði fingið eitt ílt eyga á honum fyr hansara góðu friðarúrlit ymsa-saðni í heiminum, har litil logi ikki kom so illa við hjá teimum ráðandi í Kreml. Serstakliga komu atgerðir Hammerskjólðs í Kongo Sovjet illa við, tí just hesar atgerð-ir forðaðu kommunistveldinum at fáa fótast í Afríku.

Stormávaringin eystan ifrá kom frá Gromyko, tá hann á aðalfund-num í 1960 skuldsætti Hammer-skjöld fyr at eiga lut í morðinum á Kongoleiðaran Lumumba. Og stormurin vaks til orkan, tá sjálvur Khruschev dukaði í borði við sko-num og skirdi móttøðumenn sínar «skr-ðykkt».

Khruschev bað Hammerskjöld vísa diri og fara frá, og hann fór longur, hann kravdi aðalskrivarastarvð avtikið og 3 aðalskrivarar settar í staðin.

Habersliga og við iskaldari rødd svamði Hammerskjöld:

— Tað er ógvuliga lætt at fara frá. Tað er ikki so lætt at verða sitandi. Tað er ógvuliga lætt at byggja seg fyri stórvaldainskjum, tað er annarleiðis at stríða imóti. Sum hesin fundur veit, havi eg gjørt tað áður. Min ábyrgd røkkur øllum londum í norðum stovni. Tað er ikki Sovjet og heldur ikki hini stórveldini, ið so átrokandi treingja til hjálp ST's — tað eru øll hin...

Hammerskjöld fekk á hesum sinni eina dyggiliga álitsvátan. — Hæst tað var hann ein dømdur maður, tí nú hann hevði sagt sína hugan um Sovjet, var tað ógjørligt hjá honum at verða afturvaldur. Hansara diarlveikli í stríðnum mótt-vegis Sovjet er eitt av hansara stør-stu bragdum. Úrslitið var ið hvussu er tað, at eftirmaður hansara kundi komi í ein sess, sum ikki var gjor-dur til titið og einki við trifyti av aðalskrivarastovninum.

Óvíst er, hvussu framtíðin verður, men Lash sigur í bók síni sum ein úrskurd av ætlanum Khruschevs — Sovjet vil als ikki hava ein alheimsstovn, sum av sonnum kann vera eitt friholt millum stórveldini; og í rimuligum máti kann taka sær av alheims stríðsmálum og virka fyr tryggleika og friði.

Undir Kongokreppuni arbeiddi Hammerskjöld í 18 mánaðir 16-18 timar um samdøgríð. Sjálvur mátti hann skipa fyr atgerðunum í Kongo, avgerðum gjordar av trygd-aráðnum og aðalfundinum, men ofta soleiðis orðaðar, at tær ikki gjølliga avmarkaðu myndugleka STes. Torført var arbeiðið, fyrst var tað Lumumba, ið visti seg at vera maður, ein ikki kundi líta á, tá ið á stóð, og seinni Tshombe, styðjaður av Belieummonum. Um (Framhald á 3. síðu)

Fyri at kenna vin frá óvini



Hesir fyra fronsku soldátarnir, ið fara eftir gøngi í Oran, hava — eins og allir hinir lags-brøður teirra — eitt turriklaði um hálsin. Herda dagin er tað hvítt, men í morgin er hetta hesið kanska reyrt. Tað veit eingin frammarandan. Hvønn dag skíta teir fronsku soldátar nir lit á hesum hálsturrikloðum sínum, so OAS-menn, ið vilja fála seg undir fronskum soldát arbúna, skulu gerast eyðkendir.